

DOOR ZETTEN

SCHAAK MAAR RAAK!
ACADEMY

LEREN SCHAKEN: DOEL OF MIDDEL?

maar ook ...

Chess *for* Fun

OEPS-kaart

schaakpuzzels

Minischaak

Ruimteschaak

Dg5!!

en nog veel meer.

INHOUDS

04

GEEN SCHAAKSPORT ZONDER SCHAAKSPEL

06

LEREN SCHAKEN: DOEL OF MIDDEL?

09

VIERKANTEN OP HET SCHAAKBORD

10

SCHAKEN EEN DENKSPORT?!

12

CHESS FOR FUN

14

DE MITROFANOV STUDIE

16

MINI-SCHAAK

SOPGAVE

OEPS!, AANRAKEN IS ZETTEN

18

SCHAAKPUZZELS

19

RUIMTESCHAAK

22

PAARDENRACE

24

DOBBELSCHAAK

25

OPLOSSINGEN

27

GEEN SCHAAKSPORT
ZONDER ...

SCHAAK SPEL

EVEN VOORSTELLEN

Mijn naam is Huub van der Logt en ik woon in Niekerk (Gr.). Met inmiddels ruim 40 jaar ervaring in het geven van schaaklessen begon ik in 2015 met een project om het schaken bij met name basisschoolkinderen in mijn regio te promoten. Dat project kreeg aanvankelijk de naam „Schaak maar raak!”, maar die naam werd in 2018 aangepast naar „Schaak maar raak! Academy”.

In de loop van de jaren is het uitgegroeid tot iets veel groters, met ook activiteiten buiten mijn regio. Ik ben onder andere actief betrokken bij de digitale schaakleeromgeving „Chessity”, geef presentaties over mijn visie en ervaringen met schaakonderwijs, organiseer promotionele schaakactiviteiten, begon een eigen jeugd-schaakclub, geef schaaklessen, begeleid scholen bij het invoeren van schaakonderwijs en ontwikkel schaakproducten en leermaterialen.

Kern van al mijn activiteiten is het promoten van het schaakSPEL, omdat er zonder schaakSPEL geen schaakSPORT zou zijn. Maar ook omdat het schaakSPEL een positieve bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van kinderen zonder dat ze daarvoor in de wereld van de schaakSPORT terecht hoeven te komen.

Mijn streven is dat ieder kind op zijn minst de kans krijgt om te leren schaken.

DOORZETTEN

„DOORZETTEN” is niet een willekeurig gekozen naam voor dit magazine. Doorzetten is een eigenschap die de meeste van ons goed kunnen gebruiken om doelen te bereiken. Door zetten spelen we ook een schaakpartij en leren we winst en verlies te accepteren, leren we eerst te kijken en te denken alvorens te zetten en leren we verantwoordelijkheid te dragen voor onze eigen keuzes.

Maar door zetten kunnen we ook genieten van een fantastisch spel en een prachtige sport die ons verbindt met miljoenen mensen uit andere landen, met andere talen en andere culturen.

Dit magazine gaat over vele facetten van het schaakspel, het is zeker niet alleen bedoeld voor mensen met veel schaakkennis. Het is bedoeld voor iedereen met interesse in het schaakSPEL. Vrijwel alle items in dit magazine hebben één gemeenschappelijk doel en dat is ideeën, voorbeelden en producten aan te reiken die het beleven van het schaakSPEL voor jong en oud nog leuker kunnen maken.

Omdat ik net gestart ben met de productlijn „Chess for Fun”, waaronder al mijn zelfbedachte en/of gemaakte schaakproducten vallen, is er in deze uitgave extra veel aandacht voor deze producten. Een aantal ervan zijn gratis te downloaden en zijn allemaal leuke kado's voor Sinterklaas of onder de kerstboom.

Ik wens iedereen veel plezier met zijn/haar eigen reis door de schaakwereld en kijk uit naar reacties.

In steeds meer landen is (leren) schaken onderdeel van het curriculum van basisscholen. In Nederland gebeurt dat nog steeds niet en zal dit vermoedelijk ook niet binnen afzienbare tijd gebeuren. Toch zijn er in toenemende mate in ons land basisscholen die de waarde van het schaken zien en er ruimte voor maken in hun lesaanbod.

Het ontbreken van enige structuur zorgt er echter wel voor dat elke school op zijn eigen manier „iets” met schaken doet. Zo zijn er scholen die schaken als naschoolse activiteit aanbieden, terwijl andere juist weer onder schooltijd tijd vrijmaken voor schaken. Sommige besteden het hele jaar onder of na schooltijd aandacht aan schaken terwijl andere bijvoorbeeld alleen vlak voor de schoolschaakwedstrijden er even aandacht aan besteden. Er is echter ook (voor zover ik weet) geen enkele handreiking vanuit het onderwijs aan scholen in het basisonderwijs hoe zij (leren) schaken het beste kunnen aanbieden aan hun leerlingen.

In deze onduidelijke situatie zijn het dan ook meestal externe partijen die scholen benaderen, zoals leden van plaatselijke schaakclubs, ouders, de schaakbond en diverse commerciële partijen. Allemaal partijen met hun eigen belangen en ideeën, maar tevens allemaal partijen met geen of een vaak beperkte kennis van het onderwijs.

Omdat al deze partijen zelf een belang hebben wordt er veelal niet stilgestaan bij de vraag wat de doelstelling van de school is met schaken. Zo zal een commerciële partij graag zijn product willen verkopen, zal een schaakclub graag leden erbij willen krijgen en heeft de schaakbond de schaaksport als prioriteit.

Met het binnen halen van een van deze externe partijen haalt de school ongemerkt ook de bijbehorende belangen van deze partijen binnen. Het is naar mijn mening jammer dat er hierdoor vrijwel altijd voorbij wordt gegaan aan een uiterst belangrijke vraag die iedere school zichzelf eerst zou moeten stellen alvorens met schaken op school te beginnen.

De vraag die scholen zich zouden moeten stellen is: „Wat is het doel dat we nastreven met het aanbieden van schaken op school?” In mijn gesprekken met en presentaties voor scholen en leerkrachten stel ik dan ook altijd de vraag, „Is (beter) leren schaken het doel of is schaken slechts een middel?”

Het antwoord op deze ogenschijnlijk eenvoudige vraag bepaald in belangrijke mate de manier waarop schaken binnen de school vorm dient te krijgen.

Al tientallen jaren zijn er onderzoeken geweest naar de mate waarin leren schaken invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen. Ik ga hier geen betoog houden voor dergelijke onderzoeken, maar ik denk dat vrijwel iedereen het er in ieder geval over eens is dat leren schaken een positieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van kinderen. Het Europees parlement beschreef het in 2012 al als volgt: „... dat schaken de concentratie, het geduld en het doorzettingsvermogen van het kind, ongeacht de leeftijd, kan verbeteren, en ook het gevoel voor creativiteit, de intuïtie, het geheugen, het analysevermogen en de besluitvaardigheid ten goede komt; ook vastbeslotenheid, moti-

vatie en sportiviteit worden door schaken bijgebracht.”

Een schaakclub, schaakbond en andere partijen zijn primair gericht op het feitelijk (beter) leren schaken. Dat is ook niet fout of onterecht want dat is ook waar zij goed in zijn.

Maar als een school het aanleren en verder ontwikkelen van de door het Europees parlement beschreven vaardigheden als primair doel heeft, dan is schaken een middel geworden. Dan zijn de didactische en sociale kwaliteiten en het goed kennen van de afzonderlijke kinderen en de groepsdynamiek belangrijker dan het hebben van veel schaakkennis.

Het zal duidelijk zijn dat dan de eigen leerkracht de meest aangewezen persoon is om de schaaklessen te geven.

Het antwoord op de vraag wat het primaire doel is van het aanbieden van schaakonderwijs is dus tevens het antwoord op de vraag wie de aangewezen persoon is om het schaakonderwijs te verzorgen.

Als schaken een middel is dan is de leerkracht de aangewezen persoon en als het puur gaat om het leren schaken dan kan het ook een ander dan een leerkracht zijn.

Toch kan de leerkracht ook de meest aangewezen persoon zijn als het doel vooral is de leerlingen te leren schaken. Naast het doel van het schaakonderwijs is er namelijk nog een tweede aspect dat bepaalt wie de aangewezen persoon is om schaakonderwijs te verzorgen en dat is „motivatie”.

Hebben de leerlingen een intrinsieke motivatie voor het leren schaken of niet? Als leerlingen bijvoorbeeld voor leren schaken

„Is (beter) leren schaken het doel of is schaken slechts een middel?”

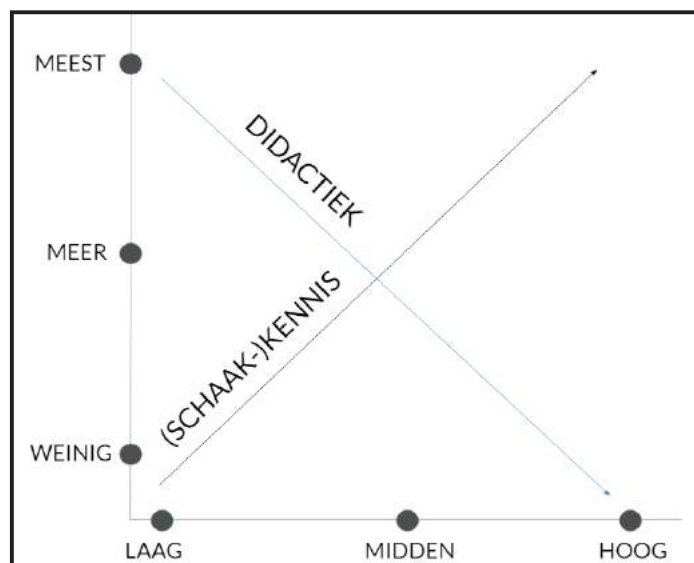
LEREN SCHAKEN: DOEL OF MIDDEL?

kiezen als een activiteit onder schooltijd of als naschoolse activiteit dan hebben zij meestal al een intrinsieke motivatie. Als echter een hele groep *verplicht* schaakles krijgt als onderdeel van het reguliere lesplan dan zal er, net als bij andere vakken, sprake zijn van meer en minder en zelfs niet gemotiveerde leerlingen.

Het is veel eenvoudiger om een groep van gemotiveerde leerlingen les te geven en het vraagt veel minder didactische vaardigheden van degene die les geeft dan bij minder of niet gemotiveerde leerlingen. Dat is ook de reden waarom veel mensen zonder onderwijskundige achtergrond of didactische kennis bij verenigingen en clubs les kunnen geven. De intrinsieke motivatie van degene die les krijgen maakt dat er in mindere mate een beroep wordt gedaan op de didactische kwaliteiten van degene die de lessen verzorgt.

De cursussen van sportbonden richten zich dan ook vooral op intrinsiek gemotiveerde groepen. Als je immers lid wordt van een sportclub dan doe je dat meestal omdat je het leuk vindt. Zo verzorgt de schaakbond bv. cursussen voor schaaktrainer die slechts uit vijf bijeenkomsten van ieder 3 uur bestaan met daarnaast wat huiswerk en waar je al als 14-jarige al aan deel kunt nemen en je slechts één goede proefles hoeft te geven om te slagen. Dat is een wereld van verschil met de didactische kennis en vaardigheden die leerkrachten zich eigen moeten maken. Dit verschil is echter geheel logisch omdat beide een andere doelgroep hebben. Dit verschil mag echter niet uit het oog worden verloren als we zoeken naar de beste manier om invulling te geven aan schaakonderwijs.

In 2015 en de jaren erna gaf ik een aantal presentaties waarin ik een betoog hield voor de rol van de eigen leerkracht bij de invulling van schaakonderwijs op het basisonderwijs. De onderstaande afbeelding was hierbij voor veel toehoorders een eye-opener.

Het laat grafisch zien wat ik eerder beschreef namelijk dat bij een lager schaaknivo het hebben van goede didactische kennis en vaardigheden belangrijker is dan het hebben van veel (schaak-)kennis. Naarmate het schaaknivo toeneemt zal deze balans geleidelijk aan omslaan.

De eigen leerkracht heeft dan alleen nog een passende leermethode nodig die het mogelijk maakt dat hij/zij ook met weinig of geen schaakkennis de leerlingen kan begeleiden.

De nog steeds door veel schaakclubs gebruikte Stappenmethode, is hier totaal ongeschikt voor omdat hierbij juist van degene die de lessen geeft de nodige schaakkennis wordt verondersteld. Deze methode is dan ook meer geschikt voor schaakclubs.

De afgelopen jaren zijn er echter ook digitale platformen ontstaan waar basisschoolkinderen kunnen schaken, zoals „Schaakmatties” en „Chessity”.

Schaakmatties is een initiatief van de schaakbond in samenwerking met een buitenlands bedrijf chess.com. Dit platform is vooral gericht op de schaaksport al zijn er naast de vele toernooitjes ook mogelijkheden om te leren.

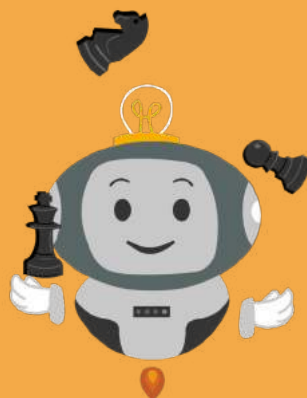
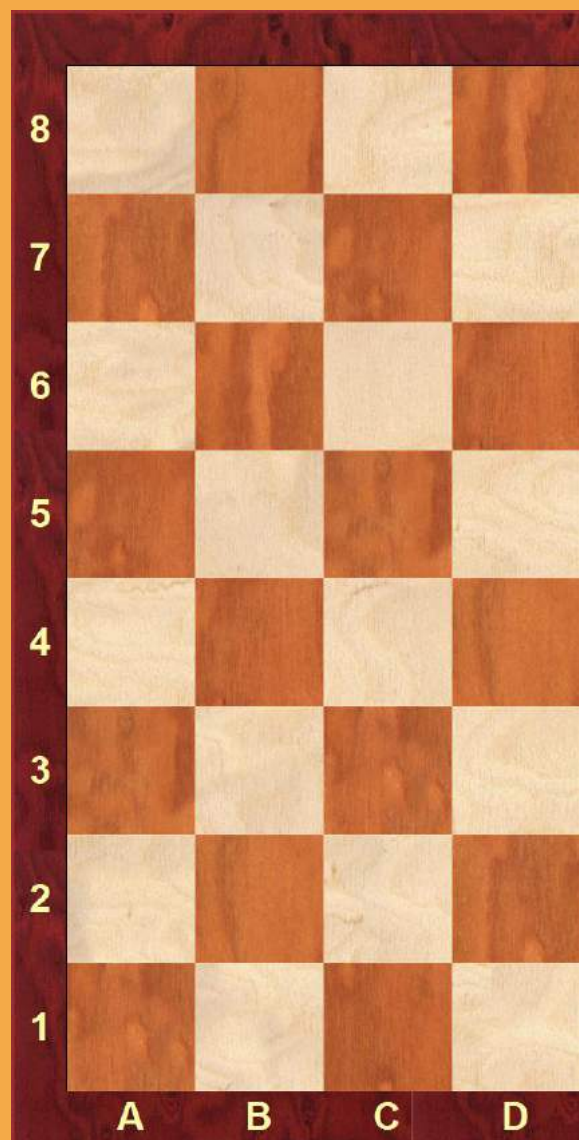
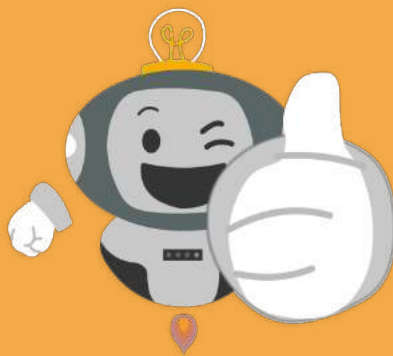
Voor basisscholen is Chessity interessant omdat het voor de schaaktechnische uitleg gebruik maakt van een „game” omgeving die kinderen erg aanspreekt, waarbij het robotje „Chessto” middels AI (Artificial Intelligence) hulp biedt waar nodig. Dit platform heeft in de praktijk bewezen uitstekend te kunnen worden gebruikt door leerkrachten die zelf niet of nauwelijks kunnen schaken. Extra aantrekkelijk is het leerlingvolgsysteem waarover Chessity beschikt en de mogelijkheid om de leerlingen door een coach online te laten begeleiden. De leerlingen behalen in Chessity in korte tijd al hun eerste echte officiële schaakdiploma en dat werkt stimulerend.

Tot slot:

Als schaken onderdeel uitmaakt of gaat maken van het reguliere lesaanbod van een school dan dient zowel kwaliteit als continuïteit gewaarborgd te worden. De beste manier om dit te doen is door te kunnen vertrouwen op de eigen leerkrachten van een school.

Neem geheel vrijblijvend contact op als u nadere informatie wenst of als u een korte training of presentatie wenst over het invoeren van schaakonderwijs binnen uw school.

U bent aan zet!

HOEVEEL VIERKANTEN ZIE JE ALS JE KIJKT NAAR EEN SCHAAKBORD?

Het schaakbord is een vierkant, maar ieder veld van het schaakbord is ook een vierkant.

Als je langer kijkt naar het schaakbord ga je steeds meer vierkanten zien.

Hoeveel vierkanten kun jij ontdekken als je goed en lang genoeg kijkt naar het schaakbord?

De oplossing staat op bladzijde 27!

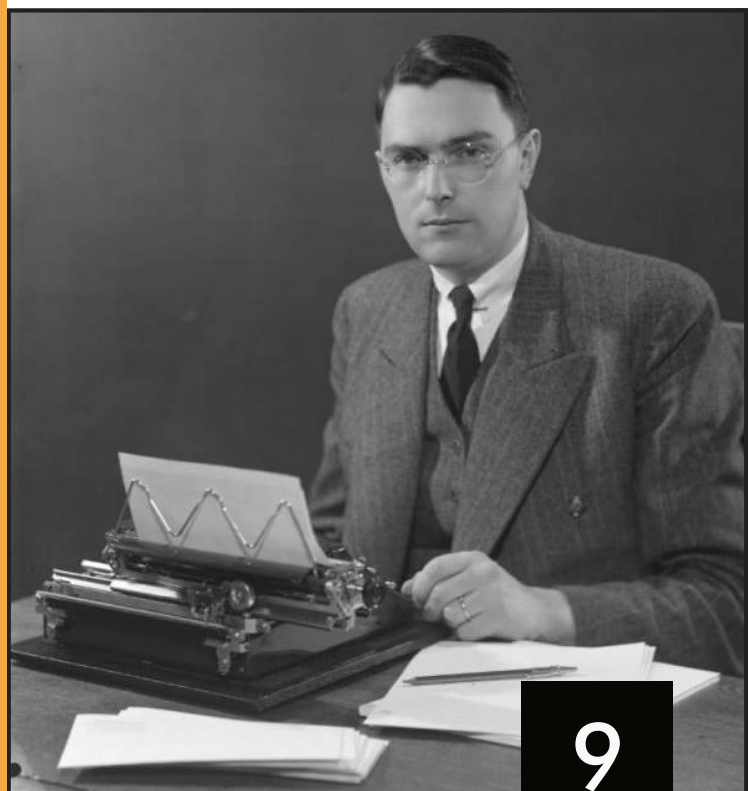
WIST JE DAT ...

Nederland heeft één keer een wereldkampioen schaken gehad. Zijn naam was Max Euwe (1901-1981).

Hij werd in 1935 wereldkampioen door te winnen van de toenmalige Russische wereldkampioen Aleksandr Aljechin.

Het bijzondere was dat Euwe helemaal geen schaker van beroep was, maar een wiskundeleraar. Hierdoor kon hij vaak alleen meedoen aan toernooien tijdens schoolvakanties en moest hij zich voorbereiden op het schaken naast zijn gewone werk.

Van 1970 tot 1978 was Euwe voorzitter van de wereldschaakbond FIDE..

SCHAKEN EEN DENK SPORT ?!

10

Als ik je zou vragen, 'Wat voor sport is schaken?', dan is het meest waarschijnlijke antwoord dat het een denksport is. Natuurlijk denken schaakspelers goed na. Toch is naar mijn mening, en niet alleen van mij, 'kijken', of beter gezegd 'zien' net zo of nog belangrijker.

Voor ik hier iets meer over zal vertellen wil ik eerst iets vertellen over leren lezen. Als kinderen leren lezen, leren ze eerst de letters. Maar al rap gaan ze woordjes leren en later lezen ze geen letters meer, maar alleen nog woorden en soms zelfs hele zinsdelen. Een beetje geoefende lezer hoeft net iets meer dan de helft van de letters van een woord te zien om te weten wat er staat. Met een mooi woord noemen we dat 'redundantie', het vermogen om het geheel te weten terwijl we slechts een deel zien. We herkennen personen op een foto als we slechts een deel van ze zien en we herkennen een verkeersbord terwijl we slechts een deel ervan zien. Allemaal voorbeelden van 'redundantie'. Wat heeft dit nu met schaken te maken, vraagt u zich misschien af. Het antwoord is heel simpel het heeft er alles mee te maken.

Bij schaken leren we eerst hoe de afzonderlijke figuren mogen bewegen over het bord. Dit is te vergelijken met het leren van letters. Dan volgt een periode waarin we spelen met de afzonderlijke stukken, we kijken of we kunnen slaan of aangevallen worden. Dit is te vergelijken met het lezen van letters.

De volgende stap is het 'zien' van patronen en groepjes stukken met een samenhang. Eigenlijk net als bij het leren lezen het herkennen van woorden en zinsdelen. Het is een vaardigheid die we bij het schaken uitstekend spelenderwijs kunnen oefenen en waar we op vele andere

momenten in ons leven plezier van kunnen hebben. Het herkennen van de wezenlijk belangrijke delen in een groter geheel en onze aandacht dus ook volledig kunnen geven aan datgene dat het belangrijkste is.

Natuurlijk komt er na het herkennen van de belangrijke groepen stukken en velden op het bord nog echt wel het nodige denkwerk om de hoek kijken, maar zelfs dat gaat beter en efficiënter als onze aandacht gericht is op dat deel waar het ook echt om gaat.

Schaken is dus vooral eerst "zien", vervolgens "nadenken" en dan de beste zet!

Maar wat nu als je er met je denkwerk niet uitkomt wat de beste zet is? Recentelijk las ik een aardige gedachte waar ik wel in mee kan gaan. Iemand schreef dat als je er met je denkwerk niet uitkomt om de beste volgende zet te vinden, je altijd op je intuïtie af moet gaan. Dit is veelal de eerste zet die bij je opkwam. Door het spelen van vele schaakpartijen, lezen van schaakboeken, oefenen en nog meer oefenen krijg je een steeds beter gevoel voor stellingen op het bord. Onderschat de waarde van je intuïtie niet.

Al met al leert schaken ons zo ook hoe we in het dagelijks leven situaties, waarin we moeten handelen en een keuze hebben, kunnen benaderen. We kijken, om te zien wat belangrijk is en wat minder essentieel is, vervolgens denken we na wat we het beste kunnen doen. Als we er niet uitkomen, maar handelen toch vereist is, gaan we af op ons gevoel onze intuïtie.

**SCHAKEN IS EEN
ECHTE DENKSPORT,
WANT JE MOET
HEEL GOED
NADENKEN OVER
IEDERE ZET, OF
WERKT HET TOCH
IETS ANDERS?**

Onder de naam „Chess for Fun” zijn er nu een aantal schaakproducten beschikbaar die het spelen en leren van (en met) het schaakspel nog leuker en toegankelijker maken.

De afgelopen jaren heb ik diverse schaakproducten bedacht, ontwikkeld en gemaakt die het spelen en leren van het schaakspel nog leuker moeten maken.

In eerste instantie gebruikte ik deze schaakproducten bij mijn eigen schaaklessen en daarna ook bij de jeugd-schaakclub die ik was gestart. De enthousiaste reacties van de kinderen maakten duidelijk dat ze deze toevoegingen en variaties op het gewone schaakspel erg leuk vonden.

Toen kwam de vraag of mijn schaakproducten ook te koop waren. Enkele producten heb ik toen via een webshop te koop aangeboden.

Recentelijk heb ik besloten om de activiteiten van de Schaak maar raak! Academy wat beter en anders te organiseren en onderdeel daarvan is ook dat ik onder de overkoepelende naam „Chess for Fun” meer van mijn schaakproducten wil gaan aanbieden.

De schaakproducten van „Chess for Fun” worden geheel in eigen beheer stuk voor stuk apart gemaakt. Het zijn dus geen massaproducten, maar wel allemaal producten die met liefde en veel aandacht worden gemaakt.

Onder de schaakproducten van „Chess for Fun” vallen ook enkele producten die ik niet als eerste heb bedacht, maar wel zelf heb vormgegeven, zoals bijvoorbeeld de schaakdobbelsteen, het schaakbord voor vier personen en het bord voor Mini-schaak.

Volledig zelfbedachte schaakproducten die verkrijgbaar zijn, zijn onder andere Rekenschaak, Ruimteschaak, Paarden-race en de OEPS-kaart. In de toekomst zullen er zeker nog andere producten worden toegevoegd.

Een aantal schaakproducten zal gratis worden aangeboden, de overige tegen een redelijke prijs.

U kunt op de hoogte blijven van de schaakproducten van „Chess for Fun” door af en toe een kijkje te nemen op de website van de Schaak maar raak! Academy (schaakmaarraak.nl).

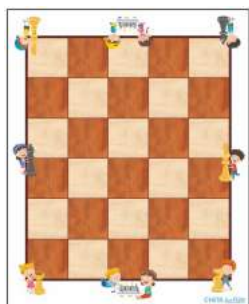
Mocht u nu al meer informatie wensen of een product willen bestellen, dan kunt u ook direct contact opnemen door een email te sturen naar info@schaakmaarraak.nl.

CHESS

for FUNTM
SCHAK MAAR RAAK! ACADEMY

DE MITROFANOV STUDIE

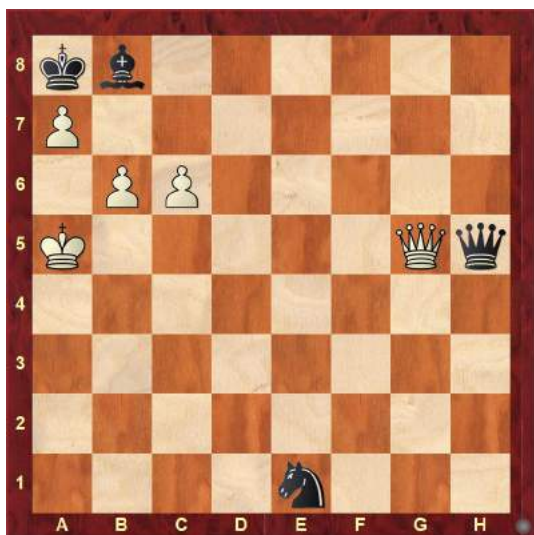

Als jeugdige schaker had ik nooit zoveel met schaakcomposities. Ik vond de stellingen vaak zo vreemd en dacht dat ze nooit in echte partijen voor zouden komen en dat ik er dus niets aan had om ze te bestuderen. Zie dit maar als een bewijs van de uitspraak dat wijsheid met de jaren komt.

Vele jaren later veranderde mijn mening nadat ik een heel bijzondere schaakcompositie onder ogen kreeg, „de Rustaveli studie” (1967). Nadat ik letterlijk met open mond de zetten had nagespeeld wilde ik weten wie dit had gecreëerd. Dat bleek de Rus Leopold Mitrofanov (1932-1992) te zijn. De compositie was gemaakt voor het Rustaveli-compositietoernooi en hij won hiermee de eerste prijs.

Deze compositie was mijn eerste stap in de wereld van de schaakcomposities en heeft mij doen beseffen dat oud-wereldkampioen Anatoly Karpov gelijk had toen hij zei, „*Chess is everything: art, science, and sport*” (*Schaken is alles: kunst, wetenschap en sport*). Geniet net als ik van de prachtige reeks van zetten met als absoluut hoogtepunt Dg5!!!, naar mijn mening de fraaiste zet ooit gespeeld op het schaakbord.

1. **b6+** a8
2. e1!! xe1
3. **g7** **h1**
4. **g8**+
5. **a7** c6+
6. **dx**c6 xh5+
7. g5!!! (zie diagram)

7. xg5+
8. a6! xa7
9. **c7!!** a5+
10. xa5 b7
11. **bx**a7 (zie diagram)

1-0

ORIGINELE
ONTWERPEN

SCHAAK
KLEDING

KIJK OP ...

www.kossiesdesign.nl/schaken/schaakkleding-1

15

MINI-SCHAAK

Mini-schaak is veel meer dan alleen maar een kleiner bord en minder stukken.

**LEUK
&
LEERZAAM**

Ergens halverwege de jaren tachtig ontdekte ik in mijn schaaklessen dat een groot aantal jeugdige en beginnende schakers moeite hadden met het overzien van het schaakbord.

Een bord heeft 64 velden en daar staan veel stukken op die op allerlei manieren elkaar al of niet aanvallen en dat veranderd ook nog eens bij iedere zet. Het is heel begrijpelijk dat er veel mensen zijn die moeite hebben om dat allemaal te overzien.

Er zijn een heleboel dingen die we eerst leren in het klein en dan geleidelijk doorgroeien naar groter of meer. Neem bijvoorbeeld leren lezen. We beginnen met letters en dan kleine eenvoudige woordjes, zinnen, wat moeilijkere woorden, langere zinnen, korte verhaaltjes, dunne boeken en dan ook dikkere boeken met moeilijkere woorden en zinnen.

Met dit in gedachte bedacht ik toen „mini-schaak”. Een kleiner bord met slechts 30 velden en met minder stukken maar met de gewone schaakregels.

In eerste instantie liet ik enkele beginnende schakers er partijtjes mee spelen en dat ging heel goed. Er werden minder stukken weggegeven en de partijtjes gingen vrij vlot.

De volgende stap was dat ik het kleinere bord ging gebruiken om mat zetten te laten oefenen. Dit bleek een goede keus, want het mat zetten met Dame, twee Toren of één Toren ging ineens veel makkelijker.

Ik zag niet alleen dat beginnende schakers met behulp van het mini-schaakbord makkelijker leerden, maar ook dat ze er duidelijk plezier in hadden. Zo speelden ze al snel een echte „mini-schaak” competitie.

Dit was voor mij aanleiding om verder te denken over de mogelijkheden met mijn mini-schaakbord. Zo ontstonden diverse „mini-games”, die allemaal gespeeld konden worden op het mini-schaakbord.

Een niet onbelangrijke reden waarom ik het mini-schaak ben blijven gebruiken is dat in mijn ervaring bleek dat de meeste beginnende schakers na eerst geoefend te hebben

op het kleinere bord daarna ook veel sneller dezelfde technieken wisten toe te passen op het normale formaat schaakbord.

Het was pas enkele jaren terug dat ik via een website ontdekte dat anderen een vergelijkbaar mini-schaakbord hadden bedacht. De beginstelling van de stukken was soms anders maar het idee was duidelijk hetzelfde.

Magnus Carlsen

Zo kwam ik er bij toeval achter dat de beginopstelling die ik al jaren gebruikte ook werd toegepast in een product dat in 2008 in Noorwegen werd verkocht met de naam „Chess Attack” en dat zelfs de steun van wereldkampioen Magnus Carlsen kreeg (zie foto).

Een mini-schaakbord is eenvoudig te maken en kan zelfs gewoon op een A4-velletje worden geprint. Dus iedereen die de beschikking heeft over een setje schaakstukken kan al snel aan de slag om mini-schaak zelf te proberen.

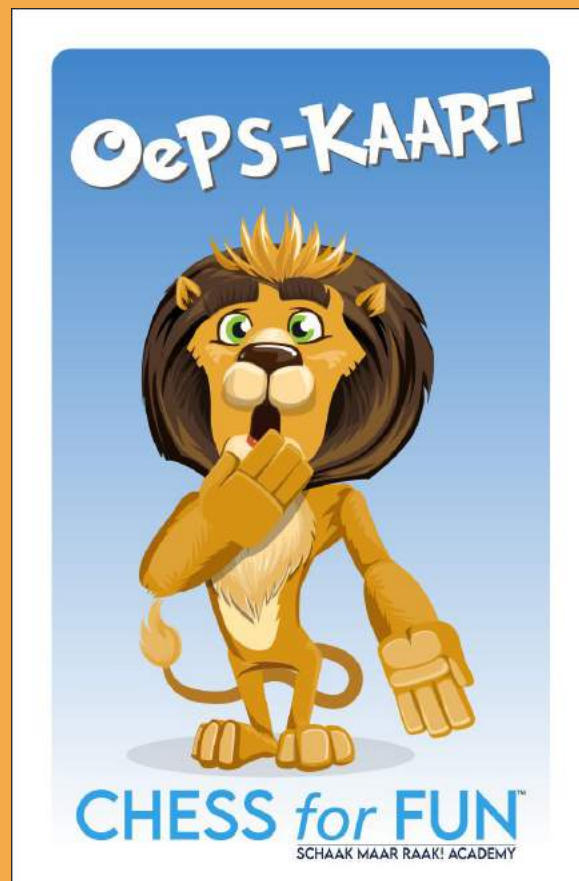
Naast het spelen van leuke snelle schaakpartijtjes kun je er ook leuke leerzame spelletjes mee spelen. Hieronder zie je een voorbeeld waarbij het spelen met de Toren en de pionnen kan worden geoefend in een eenvoudig spelletje.

Wie het eerst alle pionnen van de ander heeft geslagen wint.

Ga aan de slag en bedenk je eigen originele spelletjes die je met mini-schaak kunt spelen.

Veel mini-schaak plezier gewenst!

OEPS! - AANRAKEN IS ZETTEN

Één van de regels die tijdens schaakwedstrijden belangrijk is om te weten is: „aanraken is zetten”. Dat wil zeggen dat als je een stuk aanraakt je hier ook een zet mee moet doen als je kunt. Het wil ook zeggen dat als je een stuk van de ander aanraakt je dit stuk moet slaan als je kunt.

Deze regel wordt echter niet alleen bij schaakwedstrijden gebruikt, maar ook vaak bij recreatieve schaakpartijen om te voorkomen dat iemand zetten terug kan nemen als hij/zij erna ziet dat het een minder goede zet was.

„Aanraken is zetten” kan echter ook worden gebruikt om kinderen (maar ook volwassenen) te leren eerst te kijken en te denken alvorens te handelen. Dit kan in het begin best lastig zijn en daarom bedacht ik een eenvoudig hulpmiddel om dit te leren.

De „Oeps-kaart” is een kaart die een beginnende schaker/schaakster bij het begin van een schaakpartij krijgt. Als er tijdens de partij dan per ongeluk het verkeerde stuk wordt aangeraakt, kan de „Oeps-kaart” worden gebruikt om daarna alsnog de zet te doen die eigenlijk bedoeld was. De kaart moet natuurlijk wel worden gebruikt voordat de ander een stuk aanraakt op te spelen.

Beginnende schakers/schaaksters kunnen bijvoorbeeld 5 „Oeps-kaarten” krijgen bij hun eerste partijen en dit aantal kan geleidelijk aan minder worden als ze wat meer ervaring opdoen met de regel „aanraken is zetten”.

GRATIS te downloaden op:

<https://www.schaakmaarraak.nl/oeps-kaart>

PAARDENKRACHT

Zwart heeft nog een Dame en lijkt te gaan winnen, maar is dat ook zo? Het witte Paard is veel gevaarlijker dan het lijkt.

Zie je hoe wit beslissend voordeel kan behalen?

1.
2.

De oplossing staat op bladzijde 27!

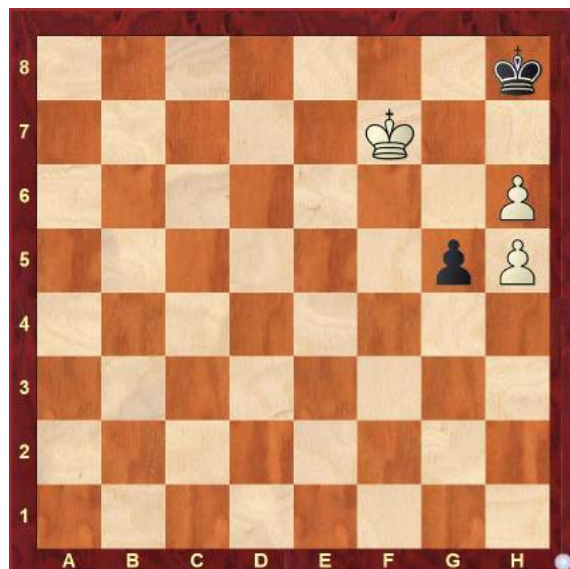
GEEF NOOIT OP!

De situatie lijkt hopeloos voor wit, of toch niet?

Zie jij hoe wit remise kan bereiken?

1.
2.
3.
4.

De oplossing staat op bladzijde 27!

WEL OF GEEN PROMOTIE?

Kun jij in de stelling links zien of er in de loop van de partij ooit een pion is gepromoveerd of niet?

De oplossing staat op bladzijde 27!

ALLEMAAL PENNINGEN

In de partij Makagonov - Chekhover kwam de stelling op het bord die links staat afgebeeld.

Zwart aan zet speelde 1. ... , Tf8. De witte dame staat in een penning en kan niet weg omdat de witte Koning erachter staat.

Wit had dit echter gezien en speelde 2. Td8. Nog een penning, nu kan de zwarte Toren niet langer de witte Dame slaan.

Met welke prachtige zet wist de zwart-speler nu zijn tegenstander te verrassen?

1. Tf8

2. Td8

De oplossing staat op bladzijde 27!

ACHTERUIT DENKEN

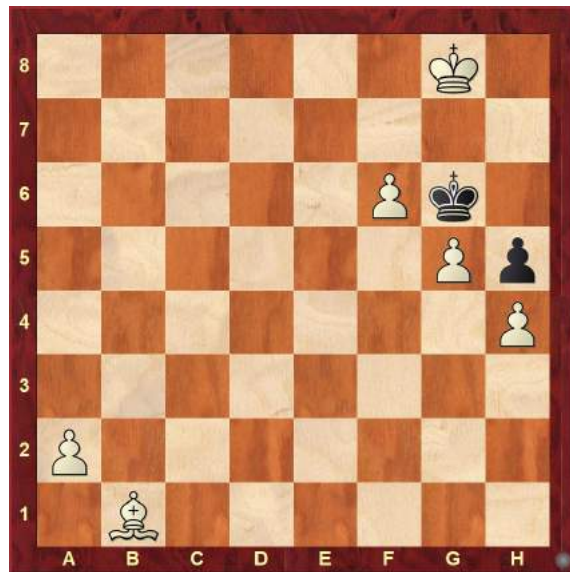
Normaal gesproken ben je bij het schaken aan het vooruit denken, maar in dit geval moet je achteruit denken.

In de stelling rechts staat zwart mat, maar kun jij achterhalen wat de vorige twee zetten geweest moeten zijn die tot dit mat hebben geleid?

1.

2. mat!

De oplossing staat op bladzijde 27!

MAT IN ÉÉN ZET

Dit kan toch haast niet moeilijk zijn, mat in één zet!

Zie jij met welke zet wit mat geeft?

1. mat!

De oplossing staat op bladzijde 27!

RUITES

EEN KLEURRIJK SCHAAKBORD

Ruimteschaak blijft heel dicht bij het gewone schaken, maar voegt er wel wat extra spanning en speelplezier aan toe.

Ruimteschaak wordt gespeeld op een bord dat er erg aantrekkelijk en kleurrijk uitziet. Op deze manier is het al meer uitnodigend voor met name jonge kinderen.

Het bord van Ruimteschaak bestaat uit twee delen. Links een normaal schaakbord en rechts een spel met sterren en cijfers. Het spel zal zich op beide delen tegelijk afspelen en wel als volgt ...

Bij het begin van een spelletje Ruimteschaak worden de schaakstukken opgezet net als voor een normale schaakpartij. Daarnaast krijgt ieder van de spelers een pion voor het rechterdeel van het bord.

De beide spelers spelen een gewone schaakpartij, waarbij alle normale regels van het schaakspel gelden.

SCHAAK

Het rechterdeel van het bord wordt pas gebruikt als iemand een stuk van de ander slaat. De punt-waarde van het geslagen stuk bepaald hoeveel stappen de pion op het rechterdeel vooruit mag worden verplaatst.

De punten die worden gebruikt zijn de geldende waarden die ook bij veel schaak-leermethoden wordt gebruikt: Dame = 9, Toren = 5, Loper = 3, Paard = 3, pion = 1.

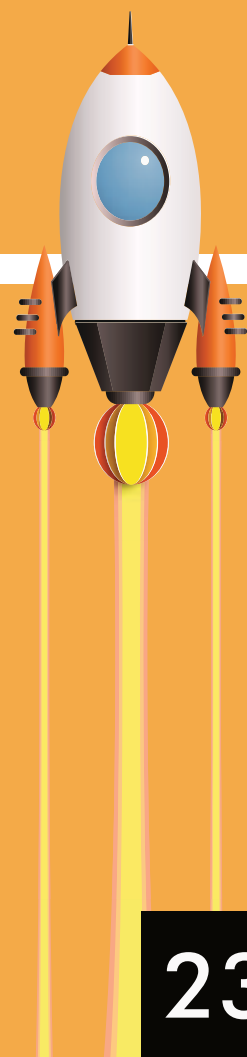
De winnaar van Ruimteschaak is degene die als eerste ofwel de ander mat zet op het schaakbord, óf als eerste de finish (de raket) bereikt in het rechter deel van het bord.

Het is dus al spannend omdat er nu twee manieren zijn om te winnen, maar het wordt nog spannender. Op je reis langs de sterren in het rechterdeel van het bord zijn er enkele sterren die oranje van kleur zijn. Bij deze oranje sterren kun je geluk of pech hebben. Soms staat er bij een oranje ster een raket die je een aantal sterren vooruit helpt, maar soms staat er een

vuurbal die je een aantal sterren terug laat vallen.

Het is bij Ruimteschaak dus niet alleen maar een kwestie van goed schaken en stukken slaan. Je moet ook af en toe een beetje geluk hebben.

Ruimteschaak is een absolute aanrader!

PAARDENRACE

Bij de Paardenrace oefen je zowel de paardensprong als rekenen én het is bovendien een spannende wedstrijd die je zelfs met een hele groep tegelijk kunt spelen.

De Paardenrace bestaat uit een A4-vel met daarop het bord en een blad waarop je je score kunt bijhouden. Je spreekt vervolgens met iedereen die meedoet af bij welk cijfer jullie gaan beginnen. Daarna ga je iedere keer een paardensprong maken en volgen er vanzelf sommen.

Als je bijvoorbeeld bij een "4" rechtsboven begint, springt naar een "+" en dan naar een "7" dan kun je in het eerste vakje op je scoreblad opschrijven " $4+7=11$ ", je mag ook alleen de "11" opschrijven. Je streept de vakjes door waar je geweest bent want daar mag je niet nog een keer naartoe. Nu spring je van de "7" verder naar bijvoorbeeld weer een "+" en dan naar een "6". Daarna schrijf je in het tweede vakje van je scoreblad " $11+6=17$ " of alleen "17". Tot slot streep je weer de velden door waar je bent geweest.

Zo blijf je steeds verder springen naar velden waar je nog niet bent geweest en verzamel je punten. Als je niet meer verder kunt naar velden waar je nog niet bent geweest, dan ben je af! Dat wil nog niet zeggen dat je heb verloren, want als iedereen af is kijken jullie wie het meeste aantal punten heeft verzameld en diegene is de winnaar.

Je kan de Paardenrace op verschillende manieren spelen ...

1. Je kunt alleen of samen met anderen spelen en proberen zoveel mogelijk punten te behalen. Het spel stopt dan als je niet meer naar een veld kunt springen waar je nog niet bent geweest.
2. Je kunt het spel ook spelen door een aantal sprongen af te spreken, bijvoorbeeld 10 en dan te kijken wie het meeste aantal punten heeft.
3. Je kunt ook spelen dat degene wint die als eerste, bijvoorbeeld 50 punten heeft.
4. Je kunt alles nog leuker en spannender maken door teams te maken die tegen elkaar spelen. De scores van het hele team tellen dan om te bepalen wie de winnaar is.

Het spel blijft leuk en spannend, want je kunt iedere keer weer een ander veld kiezen waar begonnen moet worden.

Paardenrace is een combinatie van spelen en leren. Het vereist concentratie en aandacht en is ook daarvoor een goede oefening.

GRATIS te downloaden op:

<https://www.schaakmaarraak.nl/paardenrace>

DOBBELSCHAAK

Normaal gesproken wint bij schaken degene met de meeste schaakkennis en/of ervaring. Dit maakt het soms minder leuk voor twee personen om met elkaar te schaken, omdat de een gewoon veel beter schaakt dan de ander. Dit komt dus vooral omdat er geen toevals- of geluksfactor in het schaakspel zit.

De schaakdobbelsteen brengt hier verandering in en plotseling kan vrijwel iedereen van een ander winnen. Het worden in ieder geval verrassende en spannende schaakpartijtjes.

Bij dobbelschaak gooit iedere speler voordat hij/zij een zet doet de schaakdobbelsteen (zie afbeelding links) en deze bepaald met welk stuk de speler een zet moet doen.

Dat kan natuurlijk voor bijzondere situaties zorgen en het voorbeeld onderaan deze pagina laat daar een voorbeeld van zien.

Mocht iemand met de dobbelsteen een stuk gooien dat deze speler niet meer heeft, dan kun je van te voren ofwel afspreken dat de speler een beurt over moet slaan, of dat de speler een zet met een pion moet doen.

VOORBEELD

De witte toren valt de zwarte koning aan, „schaak!“.

Zwart gooit de dobbelsteen maar gooit een stuk dat het schaak niet oplost namelijk de loper. Zwart moet nu met de loper een zet doen.

Zwart speelt de loper en valt de witte koning aan, maar zijn eigen koning staat dus nog steeds aangevallen.

Wit gooit de dobbelsteen en hoopt dat het een toren wordt, maar helaas het wordt een loper.

Wit doet nu een zet met de loper terwijl de witte koning dus nog steeds schaak staat.

Zwart gooit de dobbelsteen en heeft geluk, het is een loper en zwart slaat de witte koning en heeft gewonnen!

CHESS *for* FUN

VOOR
SCHAAK**SP**EL
SCHAAK**SP**ORT
ÉN SPELEND LEREN

Met de schaakproducten van **Chess for Fun** wordt schaken nog leuker en spannender.

De producten van **Chess for Fun** zijn zowel bedoeld voor de beginnende als gevorderde schaker/schaakster. Jong en oud kunnen samen plezier beleven met de bijzondere schaakvarianten. Tevens zijn een aantal van de schaakproducten uitstekend geschikt om al spelend te leren.

Chess for Fun schaakproducten zijn voor thuis, voor op school, voor de schaakclub én zijn originele kado's!

KIJK SNEL OP: SCHAAKMAARRAAK.NL

CHESS *for* FUN™

SCHAAK MAAR RAAK! ACADEMY

🏠 Bloemersmastraat 40
9822 AD Niekerk

☎ 06 30796868

✉ info@schaakmaarraak.nl

🌐 schaakmaarraak.nl

OPLOSSINGEN

09

VIERKANTEN OP HET SCHAAKBORD

Als je heel goed kijkt naar het schaakbord kun je in totaal 204 vierkanten zien.

Het zijn er $(8 \times 8) + (7 \times 7) + (6 \times 6) + (5 \times 5) + (4 \times 4) + (3 \times 3) + (2 \times 2) + (1 \times 1)$ en dat is dus 204.

19

SCHAAKPUZZELS

PAARDENKRACHT:

1. c3!! (de zwarte dame kan de pion niet slaan want dan volgt Pe4+ en gaat de dame verloren)
1. Dxf4 (op alle andere velden gaat de dame verloren door een schaak van het witte paard)
2. g3!! (nu heeft de zwarte dame geen veilig veld meer, want ook op Dxg3 volgt Pe4+)

GEEF NOOIT OP:

1. Kf6! (de koning kan de zwarte pion niet meer tegenhouden, maar heeft nog wel een trucje!)
1. g4
2. Kg6 g3
3. h7 g2
4. Kh6 g1D (g1D of g1T is pat en na g1P of g1L is het remise omdat zwart niet mee mat kan zetten)

20

SCHAAKPUZZELS

WEL OF GEEN PROMOTIE?:

Ja, er is ooit een witte pion gepromoveerd tot loper. De witte loper op g3 kan namelijk niet op c1 zijn begonnen, want de witte pionnen op b2 en d2 staan nog steeds op hun plaats dus de loper op g3 kan daar nooit zijn begonnen.

ALLEMAAL PENNINGEN:

1. Dh4+ (na deze prachtige zet wint zwart de witte dame en daarmee de partij)

21

SCHAAKPUZZELS

ACHTERUIT DENKEN:

De witte pion die nu op f6 staat stond op e4 en er stond een zwarte pion op f7. Wit speelde toen : 1. e5+. Zwart kon alleen 1. ..., f5 spelen en nu wint wit met 2. exf6 mat! (en-passant slaan).

MAT IN ÉÉN ZET:

De laatste zet van zwart moet wel pion naar c5 zijn geweest. Wit geeft nu mat met 1. bxc6 mat (en-passant).

DOOR ZETTEN

Het aantal mensen dat schaken als sport beoefend is véél kleiner dan het aantal mensen dat recreatief schaakt. Toch richt de schaakbond zich vooral op de schaaksport en is het overgrote deel van de boeken die geschreven worden over schaken ook gericht op de schaaksport.

De Schaak maar raak! Academy richt zich juist op de (jonge) beginnende en recreatieve schakers en schaaksters, maar heeft ook genoeg te bieden voor de gevorderde schaker of schaakster.

Naast de beginnende schaker en schaakster heeft de Schaak maar raak! Academy ook oog voor schaken als middel. Een middel om mensen te verbinden met elkaar, een middel om vaardigheden te ontwikkelen en een middel om leren leuker te maken.

Door dit magazine „DOOR ZETTEN” heeft iedereen de gelegenheid om kennis te maken met mijn visie en met een aantal van de schaakproducten die ik heb ontwikkeld.

Uiteraard hoor ik graag reacties en hoop dat een ieder die dit magazine onder ogen krijgt het zal delen met andere schaakliefhebbers en basisscholen in zijn/haar omgeving.

Huub van der Logt
Schaak maar raak! Academy

SCHAAK MAAR RAAK! ACADEMY

Bloemersmastraat 40
9822 AD Niekerk

06 30796868

info@schaakmaarraak.nl

www.schaakmaarraak.nl